

بازخوانی ابعاد گوناگون حماسه اربعین در بیانات امام خامنه‌ای

در دنیای مدرن امروز، کنش اجتماعی امری نادر و غریب است؛ اما با این اوصاف راه‌پیمایی اربعین نشان‌گر این است که هنوز کنش اجتماعی آن هم، از نوع دینی همچنان زنده و پویاست. یکی از شخصیت‌هایی که هرساله به بیان برخی از این نشانه‌ها پرداخته است، رهبر معظم انقلاب اسلامی امام خامنه‌ای است؛

در ادامه برخی از نشانه‌های نهفته در راهپیمایی اربعین را که از بیانات معظم‌له استخراج شده است، مرور می‌کنیم.

می‌کنیم به این حرکت و غیظه می‌خوریم به حال آن کسانی که این توفیق را پیدا کردند و این حرکت را انجام دادند:

گرچه دوریم به یاد تو سخن می‌گوییم

بُعد منزل نبُوَد در سفر روحانی

(۱۳۹۴/۰۹/۰۹)

• انتشار جهانی پیام امام حسین ﷺ

ما امروز احتیاج داریم که حسین بن علی علیه السلام را به دنیا بشناسانیم... امروز با صدها وسیله علیه اسلام و علیه معارف اسلامی تبلیغ می‌شود؛ در مقابل این حرکت خصمانه جبهه کفر و استکبار، حرکت معرفت حسینی می‌تواند، یک‌تنه سینه سپر کند، بایستد و حقیقت اسلام را، حقیقت قرآن را به دنیا معرفی کند. منطق حسین بن علی علیه السلام منطق دفاع از حق است، منطق ایستادگی در مقابل ظلم و طغیان و گمراهی و استکبار است. این منطق امام حسین علیه السلام است. امروز دنیا به این منطق نیازمند است؛ امروز دنیا شاهد حاکمیت کفر و استکبار و حاکمیت فساد است، دنیا شاهد حاکمیت ظلم است؛ این پیام امام حسین علیه السلام پیام نجات دنیاست؛ حرکت عظیم اربعین این پیام را در دنیا منتشر می‌کند و به‌فضل الهی و به‌حول و قوه الهی و به‌توفیق الهی، این حرکت بایستی روز به روز تقویت بشود.

(۱۳۸۸/۰۶/۲۷)

• رسانه بی‌همتا

امروز در دنیای پیچیده پُرتبلیغات و پُرهیاهویی که بر بشریت حاکم است، این حرکت اربعین، یک فریاد رسا و یک رسانه بی‌همتااست. چنین چیزی وجود ندارد دیگر در دنیا، اینکه میلیون‌ها انسان راه می‌افتند، نه فقط از یک شهر یا یک کشور [بلکه] از کشورهای مختلف و نه فقط از یک فرقه اسلامی [بلکه] از فرق مختلف اسلامی و حتّی بعضی ادیان غیراسلامی. این وحدت حسینی [است]. (۱۳۹۸/۰۷/۲۱)

• حضور میلیونی، نشانه اوج‌گیری تفکر مبارزه

راه‌پیمایی عظیم اربعین واقعاً یک پدیده است، یک پدیده‌ی الهی است، یک پدیده معنوی است. حقیقتاً قابل توصیف نیست؛ مثل خیلی از این پدیده‌های مهمّ الهی، درست قابل تفسیر هم نیست؛ یعنی نمی‌شود، این حادثه را تحلیل کرد. این جور این جمعیت عظیم میلیونی راه بیفتند، در ظرف چند سال این تحقّق پیدا کند، شکل پیدا کنند! بله، در گذشته راه‌پیمایی بود؛ اما این خبرها نبود. ما اطلاع داریم که در ایام مختلف، چه اربعین، چه غیر اربعین – در خصوص اربعین یا بعضی اوقات دیگر– طالب از نجف و جاهای مختلف عراق حرکت می‌کردند، می‌رفتند؛ جمعیت‌های فراوانی هم بودند؛ اما این جمعیت عظیم میلیونی از جاهای مختلف دنیا – چند میلیون از ایران و میلیون‌ها از خود عراق و از کشورهای دیگر– این حرکت عظیم، با وجود تهدیدهای تروریستی‌ای که همیشه وجود داشته و امروز هم وجود دارد، یک پدیده فوق‌العاده عظیمی است؛ خیلی مهم است. این نشان‌دهنده اوج گرفتن همین تفکر مبارزه در راه خدا و در راه اسلام و آمادگی عمومی و همگانی در این راه است و امیدواریم که خداوند متعال برکت بدهد به این حرکت‌ها و برکت بدهد به مردم. (۱۳۹۶/۰۸/۲۲)

• «توطئه سکوت» و «تحلیل خصمانه» دشمن

پدیده اربعین یک پدیده غیرقابل توصیفی است، اصلاً بی‌نظیر است؛ یک رزمایش عظیم و شگفتی‌ساز است. این حرکت فوق‌العاده، در دنیا دیگر نظیری ندارد. غربی‌ها هم نمی‌توانند درک کنند، این حرکت را که یعنی چه، چطور می‌شود؟ لذا شما می‌بینید، دستگاه‌های تبلیغاتی‌شان از آن چند سال که سکوت می‌کنند، «توطئه سکوت»؛ [درحالی‌که] کمترین حرکتی را در هر جای دنیا اینها منعکس می‌کنند. چند سال اینها اصلاً اسم این حرکت عظیم مردمی را نیاوردند، اشاره‌ای به آن نکردند، تصویری از آن منتشر نکردند... یک مقداری (به آن) پرداختند، تحلیل‌های خصمانه، تحلیل‌های غلط کردند که از نظر مؤمنان به این راه، تحلیل‌های بلاهت‌آمیزی است. امثال این رادیوی انگلیس و امثال اینها تحلیل خصمانه کردند. این نشان‌دهنده این است که فوران این سرچشمه فیاض، به‌شدّت آنها را دست‌پاچه کرده، نمی‌توانند تحلیلش کنند. (۱۳۹۷/۰۸/۲۱)

• راهپیمایی اربعین؛ قوت اسلام

یکی از مصادیق قوت را امروز دنیای اسلام دارد، مشاهده می‌کند و آن، راه‌پیمایی اربعین است؛ «وَ اَعَدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ». راه‌پیمایی اربعین قوت اسلام است، قوت حقیقت است، قوت جبهه مقاومت اسلامی است که این جور اجتماع عظیم میلیونی راه می‌افتند به سمت اربلا، به سمت قله و اوج افتخار فداکاری و شهادت که همه آزادگان عالم باید از او درس بگیرند.

(۱۳۹۸/۰۷/۲۱)

• موهبت بزرگ الهی

پاداشی که خدای متعال به شهید معمولی می‌دهد، این را خدای متعال می‌گوید: «حَيَّاهُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ * فَرِحِينَ بِمَا اَنْهَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْخَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْقِهِمْ اَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ»؛ [وقتی] خدای متعال درباره یک شهید معمولی این جور حرف می‌زند، خب آخر شهیدی مثل حسین بن علی علیه السلام که شهادت او قابل مقایسه با هیچ شهادتی نیست... اصلاً قابل مقایسه نیست با اجر یک شهید معمولی، از جمله این اجراها و پاداش‌ها این است که «وَاجِبَةُ الدُّعَاءِ عِنْدَ قَبْرِه». در کنار قبر حسین بن علی علیه السلام شما دعاکنید، دعای‌تان مستجاب است. [واقعاً] دعاکنید؛ لقلقه لسان نباشد؛ بخوانید و بخواید خدا را، خدای متعال وعده کرده است که اجابت خواهد کرد. اینهایی که می‌روند این راه را پیاده طی می‌کنند و می‌رسانند، خودشان را به آنجا در این پیاده‌روی اربعین، واقعاً یک موهبت بزرگ الهی را خدای متعال در اختیار اینها گذاشته. (۱۳۹۸/۰۷/۰۱)

• حرکت عشق و ایمان

پدیده بی‌نظیر و بی‌سابقه‌ای هم در این سال‌های اخیر به وجود آمده و آن، پیاده‌روی میان نجف و کربلا یا بعضی از شهرهای دورتر از نجف تا کربلاست؛ بعضی از بصره، بعضی از مرز، بعضی از شهرهای دیگر، پیاده راه می‌افتند و حرکت می‌کنند. این حرکت، حرکت عشق و ایمان است؛ ما هم از دور نگاه

چرایی بزرگداشت اربعین امام حسین علی‌ه السلام

اعتبار اربعین امام حسین علیه السلام از گذشته، میان شیعه و در تقویم تاریخی وفاداران به امام حسین علیه السلام شناخته شده بوده است؛ سنتی که تا به امروز در کربلای عراق با قوت برپاست و هرساله شاهدیم که میلیون‌ها شیعه، از همه جای دنیا در این روز بر سر مزار امام حسین علیه السلام گرد می‌آیند و به عزاداری می‌پردازند. سؤال این است که دلیل و یا دلایل بزرگداشت حضرت سیدالشهداء علیه السلام در این روز چیست؟ آیا «اربعین» ریشه در مستندات روایی و تاریخی ما دارد؟

• دلیل بزرگداشت اربعین

از دلایل بزرگداشت اربعین امام حسین علیه السلام آن است که از شعائر مهم اسلامی است. «شعائر»، جمع شعار است و کلمه شعار از همان ماده‌ای است که کلمه شعور از آن آمده است که مفهوم علم و درک در آن است. شعار، عبارت است از چیزی که نوعی اعلام وابستگی در آن وجود داشته باشد. هر کاری که انسان می‌کند که مفهوم و معنای آن کار این باشد. یا لاف‌اقل متضمن این جهت باشد. که وابستگی انسان را به یک گروه معین، به یک فرقه معین، به یک کشور معین، به یک حزب و جمعیت معین اعلام کند، به آن شعار می‌گویند. اسلام یک دین اجتماعی است. اسلام، هم دین است هم دنیا، هم آخرت است، هم مقررات معنوی و الهی و روحی دارد و هم مقررات اجتماعی. اسلام در جمیع شئون زندگی بشر مقررات دارد. ایدئولوژی اسلام همه چیز دارد؛ قانون اقتصادی دارد، قانون سیاسی دارد، قانون اجتماعی دارد، قانون قضایی دارد، فرهنگ دارد، اخلاق دارد، خداشناسی دارد. اسلام به‌حکم اینکه یک دین اجتماعی است، به این مسئله قانع نیست که من و شما مسلمان باشیم برای خودمان. من خودم برای خودم که زندگی می‌کنم، شخصاً یک آدم مسلمان هستم؛ یعنی معتقداتم معتقدات اسلامی است و به مقررات اسلامی عمل می‌کنم. عبادات اسلامی را، نماز را، روزه را، در موقع خودش بجا می‌آورم. قوانین به‌اصطلاح خانوادگی، ازدواج و طلاق بر اساس موازین اسلام است. قوانین تجاری من بر اساس موازین اسلام است؛ پس من مسلمانم. اسلام گذشته از این مسائل به‌حکم اینکه محتوای اجتماعی دارد و می‌خواهد، همیشه به‌صورت یک واحد اجتماعی زندگی کند، یک سلسله شعائر و شعارهایی هم دارد؛ شعارهایی که یک مسلمان باید با این شعارها زندگی کند؛ یعنی باید زندگی خودش را با این شعارها توأم کند و همیشه با این شعارها اعلام کند؛ من مسلمانم؛ نه به زبان بگویم. من مسلمانم! شما اگر در یک کشور خارجی حرکت می‌کنید و روی اتومبیل خودتان پرچم سر‌زنگ زده‌اید، به زبان نمی‌گویید من ایرانی هستم؛ ولی با عملتان

چرا؟ آیا حسین بن علی علیه السلام نیازی دارد که ما و شما بیاییم، بنشینیم برایش گریه کنیم. مثلاً تشفی قلبی پیدا می‌کند، العیاذ بالله عقده‌های دلش خالی می‌شود؟ یا عقده‌های دل فاطمه زهرا یا حضرت امیر علیه السلام خالی می‌شود؟ اصلاً آنها عقده دارند که بخواهند خالی کنند؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «سوره والفجر را بخوانید که سوره جد ما حسین بن علی علیه السلام است!» گفتند: آقا به چه مناسبت؟ فرمود: «به مناسبت آیات آخر سوره فجر: ای صاحب نفس آرام! به سوی پروردگارت بازگرد؛ تو از پروردگارت خشنودی». (فجر: ۲۷ و ۲۸). عقده‌ای در روح تو وجود ندارد؛ تو آگاهانه کار خودت را انجام دادی، از کارت هم خوش حالی و خدا از تو راضی است. حالا برو در زمره بندگان خاص من، در زمره بندگان ما باش! حسین رفت نزد و جد، پدر، مادر و برادر بزرگوارش. آنها در یک سعادتی هستند که برای ما قابل تصور نیست. عقده‌ای ندارند که ما بخواهیم، برای تشفی عقده آنها کاری کرده باشیم. پس مسئله چیست؟ تشفی این است که اسلام، اصلی دارد به‌نام اصل عدل، اسلام اصلی دارد به‌نام مبارزه با ظلم و ستمگری، اصلی دارد به‌نام حماسه شهادت. حسین علیه السلام، سمبل احیای عدالت اسلام است. حسین، سمبل مبارزه با ظلم در دنیای اسلام است. حسین، حماسه شهادت است. حسین، شعار عدالت اسلامی است؛ شعار عدالت است.

تا شما نام حسین را زنده نگه می‌دارید، تا شما اربعین را زنده نگه می‌دارید؛

یعنی ما طرفدار عدالت اسلامی هستیم. اینکه پرچم سیاه بالای خانه‌تان می‌زنید؛ یعنی من وابسته به حسین. کدام حسین؟ همان حسینی که در راه عدالت شهید شده؛ پس من وابسته به عدالت اسلامی‌ام. من وابسته به حسینم؛ حسینی که در راه خدا هر چه داشت داد؛ آن حسین پاک‌باخته در راه خدا. پس طرفدار پاک‌باختگی در راه خدا هستم. همین خود، شعار است. این است که به ما گفته‌اند: نگذارید این حادثه فراموش شود. سال به سال این خاطره را تجدید کنید. عاشورا را تجدید کنید، اربعین را تجدید کنید. وقتی که این خاطره را تجدید می‌کنید، متن وقایع را برای یکدیگر بازگو می‌کنید. وقتی متن وقایع را بازگو می‌کنید، می‌بینید چگونه است که حسین برای عدل اسلامی قیام کرد و در مقابل ظلم ایستادگی کرد؛ صحنه‌ای و حماسه‌ای می‌بینید که نظیرش در همه دنیا هرگز وجود ندارد. این هم خودش تعظیم شعائر است: «هر کسی که شعائر الهی را زنده کند و بزرگ بشمارد، این نشان آن است که قلبی پاک و متقی و پرهیزکار دارد.» (حج: ۳۲)

• پی‌نوشت‌ها

۱. شهید مطهری، پانزده گفتار، صص ۱۷۶ و ۱۷۸؛

۲. اربعین در فرهنگ شیعه، صص ۷۵ و ۷۶؛

۳. به نقل از: همان، ص: ۱۷۱؛

۵. پانزده گفتار، صص ۱۸۸، ۱۹۰.